

Зміст

ЗАКОН УКРАЇНИ Про безпеку та здоров'я працівників на роботі	3
Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	3
Стаття 1. Визначення основних термінів	3
Стаття 2. Сфера дії Закону	5
Стаття 3. Законодавство про безпеку та здоров'я працівників	6
РОЗДІЛ II. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА І СИСТЕМА БЕЗПЕКИ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ	6
Стаття 4. Державна політика у сфері безпеки та здоров'я працівників.....	6
Стаття 5. Органи державного управління у сфері безпеки та здоров'я працівників	7
Стаття 6. Консультації та залучення організацій роботодавці та профспілок	8
Стаття 7. Облік та розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій	8
Стаття 8. Освіта в сфері безпеки та здоров'я працівників.....	9
Стаття 9. Страхування ризиків в сфері безпеки та здоров'я працівників.....	9
Стаття 10. Наукові дослідження у сфері безпеки та здоров'я працівників.....	9
Стаття 11. Забезпечення санітарних норм та правил	10
Стаття 12. Спеціальні умови виконання робіт.....	10
Стаття 13. Спеціальні умови використання робочого обладнання.....	12
Стаття 14. Захист генетичного спадку.	12
Розділ III. ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕКИ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ	13
Стаття 15. Система безпеки та здоров'я працівників на роботі	13
Стаття 16. Уповноважені з безпеки та здоров'я працівників.....	13
Стаття 17. Управління професійними ризиками.....	15
Стаття 18. Засоби колективного та індивідуального захисту.....	16
Стаття 19. Аудит систем безпеки та здоров'я працівників.....	16
Стаття 20. Спостереження за станом здоров'я та медичні огляди працівників	17
Стаття 21. Навчання працівників	18
Стаття 22. Інформування працівників	20
Стаття 23. Надання домедичної допомоги, ліквідація аварій та евакуація працівників.....	21
Стаття 24. Залучення працівників до питань безпеки та здоров'я працівників.....	22
Розділ IV. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ РОБОТОДАВЦІВ І ПРАЦІВНИКІВ	23
Стаття 25. Права роботодавців.....	23
Стаття 26. Обов'язки роботодавців	23
Стаття 27. Права працівників	25
Стаття 28. Обов'язки працівників.....	25
Розділ V БЕЗПЕКА ТА ЗДОРОВ'Я ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ПРАЦІВНИКІВ.....	26
Стаття 29. Безпека та здоров'я вагітних працівниць, працівниць, які нещодавно народили, та працівниць, які годують грудьми	26
Стаття 30. Безпека та здоров'я працівників, які не досягли 18-тирічного віку.....	27

Стаття 31. Безпека та здоров'я працівників з інвалідністю.....	28
РОЗДІЛ VI ДЕРЖАВНІ ЗАХОДИ СПРИЯННЯ, КОНТРОЛЮ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРАЦЮ.....	29
Стаття 32. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю	29
Стаття 33. Забезпечення застосування законодавства про безпеку та здоров'я працівників	29
Стаття 34. Забезпечення роботодавців і працівників технічною інформацією та консультаціями	30
Стаття 35. Публічна інформація в сфері безпеки та здоров'я працівників	31
Розділ VII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ	31
Стаття 36. Відповідальність роботодавця за порушення законодавства про безпеку та здоров'я працівників.....	31
Стаття 37. Страхування відповідальності експертних організацій	33
Розділ VIII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	33

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про безпеку та здоров'я працівників на роботі

Цей Закон визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади безпеки та здоров'я працівників на роботі в Україні і регулює соціально-трудові відносини у цій сфері з метою забезпечення безпечних умов праці, збереження життя і здоров'я працівників.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення основних термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

атестація робочих місць за умовами праці – комплексна оцінка факторів робочого середовища і трудового процесу, що впливають на здоров'я і працездатність працівників **під час роботи**;

аудит системи безпеки та здоров'я працівників – документований процес **незалежного, систематичного збору і аналізу інформації для об'єктивного оцінювання** системи безпеки та здоров'я працівників на відповідність вимогам законодавства, ефективності функціонування такої системи та заходів із зменшення професійних ризиків;

безпека праці та здоров'я працівників – система заходів та засобів щодо запобігання та/або зменшення впливу на працівників небезпечних та шкідливих професійних факторів та професійних ризиків, спрямованих на збереження здоров'я, життя і працездатності працівників, що вживаються на всіх етапах робочого процесу, в т.ч. на етапі планування та проектування;

безпечні умови праці – стан умов праці, за якого відсутні шкідливі або небезпечні професійні фактори або їх рівні не перевищують граничнодопустимих значень;

вагітна працівниця – жінка-працівниця, яка поінформувала свого роботодавця про свій стан шляхом надання відповідного підтверджуючого документу;

використання робочого обладнання – будь-яка діяльність, пов'язана з робочим обладнанням, зокрема, запуск та зупинка обладнання, його використання, **перевезення, ремонт, модифікація, налаштування, експлуатація та обслуговування, включаючи очищення**.

експертна організація – юридична особа або фізична особа-підприємець, яка проводить гігієнічні дослідження умов праці та/або технічні огляди і експертне обстеження робочого обладнання, та має підтвержену компетенцію та **визначена** у порядку **встановленому** Кабінетом Міністрів України.

запобіжні заходи – організаційні, правові, технічні, медичні заходи, що здійснюються роботодавцем з метою запобігання, усунення або зменшення професійних ризиків;

засоби індивідуального захисту – засоби, які призначені для носіння і використання працівником з метою індивідуального захисту від одного або більше професійних ризиків, що можуть становити загрозу життю або здоров'ю працівника;

засоби колективного захисту – засоби, що **застосовуються** роботодавцем для запобігання або зменшення впливу на працівників небезпечних та шкідливих професійних факторів та професійних ризиків;

знаки безпеки і захисту здоров'я працівників (далі – знаки безпеки) – знаки, якими за допомогою графічних символів, кольорів, світлових або звукових сигналів, словесних або сигналів, поданих за допомогою рук, встановлюється заборона щодо вчинення небезпечних дій або дій, що можуть спричинити небезпеку, або дається вказівка щодо здійснення заходів безпеки і/або захисту здоров'я працівників на робочому місці;

інспектор праці – посадова особа центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію політики в сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю, посадовими обов'язками яких передбачено повноваження щодо здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю;

інцидент – подія або сукупність подій, що виникає в процесі роботи, яка може призвести або призводить до травмування та завданню шкоди для здоров'я працівника;

компетентність – засвідчена здатність застосовувати професійні знання й навички для досягнення запланованих результатів та успішного вирішення задач;

культура безпеки – це система принципів, формальних та неформальних правил, форм поведінки, які базуються на пріоритеті цінності людського життя та здоров'я працівників перед економічними чи будь-якими іншими цілями діяльності роботодавця.

небезпека – потенційна властивість, притаманна об'єкту, діяльності, **робочому обладнанню** або факторам робочого середовища, що може спричинити шкоду здоров'ю або життю працівника;

небезпечний професійний фактор – фактор робочого середовища, вплив якого на працівника в певних умовах може призвести до травми, раптового погіршення здоров'я працівника або його смерті;

нещасний випадок – обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного чи шкідливого професійного фактора, що сталися **в процесі або у зв'язку** з виконанням працівником **роботи**, внаслідок яких заподіяно будь-яку шкоду його здоров'ю або настала смерть;

нічний працівник – працівник, який працює у нічний час не менше ніж чотири години щоденного робочого часу та не менше ніж ¼ річної норми робочого часу;

нормативно-правові акти з безпеки та здоров'я працівників – нормативно-правові акти компетентних органів влади, якими встановлюються вимоги щодо безпечних умов праці та здоров'я працівників;

оцінювання ризиків – систематичний та безперервний процес вивчення всіх аспектів, пов'язаних із роботою, з метою визначення професійних небезпек і аналізу (як якісного, так і кількісного) та оцінки професійних ризиків для безпеки і здоров'я працівників на роботі;

працівник – це фізична особа, яка **в межах трудових відносин** незалежно від наявності формального трудового договору виконує, в т. ч. за рішенням суду, роботу або надає послуги на користь (в інтересах) іншої особи (роботодавця), **а також особа, яка проходить у роботодавця навчання або практику**, за виключенням домашніх працівників, самозайнятих осіб та членів фермерського господарства;

працівниця, яка годує грудьми – жінка-працівниця, яка годує грудьми народжену нею дитину віком **до 1,5 роки** та поінформувала свого роботодавця про свій стан шляхом надання відповідного підтверджуючого документу.;

працівниця, яка нещодавно народила – жінка-працівниця, яка має народжену нею дитину віком до 1 року та поінформувала свого роботодавця про свій стан шляхом надання відповідного підтверджуючого документу.

представники працівників, на яких покладено спеціальні функції з безпеки та здоров'я працівників – особи, обрані чи призначені відповідно до законодавства чи усталеної практики для представлення інтересів працівників з питань безпеки та здоров'я на роботі (далі – представники працівників);

професійне захворювання – захворювання (**отруєння**), причиною якого виключно або переважно став вплив на працівника небезпечних **та/або шкідливих** професійних факторів, **пов'язаних з роботою**;

професійний ризик – ймовірність порушення (ушкодження) здоров'я працівника внаслідок несприятливого впливу небезпечних **та/або шкідливих** професійних факторів чи робочого середовища з урахуванням тяжкості наслідків такого впливу;

роботодавець – юридична або фізична особа, яка в межах трудових відносин використовує працю фізичних осіб;

робоче місце – це місце в приміщенні, будівлі, споруді чи на території, що використовується та/або належить роботодавцю, до якого працівник має доступ під час роботи, а також будь-яке інше місце, де працівники повинні знаходитись або їхати через їх роботи та які знаходяться під прямим або опосередкованим контролем роботодавця;

робоче обладнання – машина, апарат, інструмент, пристрій або інше устаткування, що використовується роботодавцем або найманим працівником під час виконання робіт;

робоче середовище – сукупність навколишніх факторів, в тому числі, але не виключно, фізичних, хімічних, біологічних, психофізіологічних, психосоціальних факторів, способів організації праці, робочого обладнання та робочих процесів, що формують умови праці або впливають на них;

система безпеки та здоров'я працівників – сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів, які спрямовані на створення безпечних умов праці для працівників та збереження їх здоров'я шляхом управління професійними ризиками, та є частиною загальної системи управління діяльністю роботодавця;

спостереження за станом здоров'я працівників – обстеження працівників з метою визначення їх стану здоров'я та виявлення ранніх ознак хронічних захворювань;

технічний огляд робочого обладнання – комплекс дій, які проводяться з метою визначення якості монтажу, ремонту, реконструкції і модернізації, умов та строку подальшої безпечної експлуатації устаткування, оцінки технічного стану складових частин, деталей або їх елементів, перевірки їх на відповідність технічним вимогам.

умови праці – сукупність факторів робочого середовища і трудового процесу, які впливають на здоров'я і працездатність працівника під час виконання ним трудових обов'язків (роботи);

умови праці підвищеної небезпеки – умови праці, що характеризуються підвищеним ступенем професійного ризику виникнення аварій, пожеж, інших раптових подій, які загрожують життю та здоров'ю працівників;

уповноважений з безпеки та здоров'я працівників – визначений роботодавцем компетентний працівник або структурний підрозділ роботодавця, що організовує роботу з безпеки та здоров'я працівників; або юридична особа чи фізична особа-підприємець, що у встановленому законодавством порядку надають послуги у сфері безпеки та здоров'я працівників;

шкідливий професійний фактор – фактор робочого середовища або трудового процесу, вплив якого на працівника за певних умов (інтенсивність, тривалість дії тощо) може спричинити професійне захворювання, тимчасове або стійке зниження працездатності, підвищення частоти соматичних та інфекційних захворювань, призвести до порушення здоров'я як працівника;

шкідливі умови праці – умови праці, за яких рівень впливу одного або більше факторів робочого середовища перевищує допустимий;

Стаття 2. Сфера дії Закону

1. Дія цього Закону поширюється на усіх працівників та роботодавців незалежно від форми власності та виду діяльності.

2. Дія цього Закону не поширюється на осіб, які перебувають на військовій службі, поліцейських, осіб рядового та начальницького складу державних, правоохоронних органів та військових формувань, утворених відповідно до законодавства України.

3. Відносини в сфері безпеки та здоров'я працівників, зазначених у частині другій цієї статті, регулюються законами України у відповідній сфері, указами Президента України,

нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України та органів виконавчої влади, де проходять службу такі особи. При розробці та прийнятті нових або внесенні змін до чинних нормативно-правових актів, зазначених у першому реченні цієї частини, безпека та здоров'я зазначених осіб має забезпечуватись, наскільки це можливо, з урахуванням положень цього Закону.

4. Дія цього закону поширюється на відносини за цивільними договорами у випадках визначених цим законом.

Стаття 3. Законодавство про безпеку та здоров'я працівників

1. Законодавство України про безпеку та здоров'я працівників є складовою законодавства про працю.

2. Законодавство України про безпеку та здоров'я працівників ґрунтується на Конституції України, Кодексі законів про працю України і окрім них складається з цього Закону, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інших прийнятих відповідно них актів законодавства, що регулюють суспільні відносини у сфері безпеки та здоров'я працівників.

3. Чинні міжнародні договори України в сфері безпеки та здоров'я працівників, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

4. Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України з безпеки та здоров'я працівників, застосовуються правила міжнародного договору.

РОЗДІЛІ. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА І СИСТЕМА БЕЗПЕКИ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ

Стаття 4. Державна політика у сфері безпеки та здоров'я працівників

1. Метою державної політики в сфері безпеки та здоров'я працівників є запобігання професійним ризикам, нещасним випадкам, професійним захворюванням та іншому завданню шкоди здоров'ю і життю працівника, які можуть виникати під час роботи, шляхом максимально можливого усунення небезпек, притаманних робочому середовищу.

2. Державна політика в сфері безпеки та здоров'я працівників є складовою політики у сфері трудових відносин, та ґрунтується, але не виключно, на принципах)

- 1) найвищої пріоритетності захисту здоров'я та життя працівників;
- 2) повної відповідальності роботодавця за створення безпечних умов праці;
- 3) створення належних умов для реалізації працівником права на безпечні умови праці та його відповідальності за свою безпеку;
- 4) пріоритету запобігання професійним ризикам на основі їх оцінки та усунення небезпек у джерелах їх виникнення;
- 5) збалансованого, з урахуванням реального стану справ та характеру і ступеня небезпек, державного регулювання;
- 6) соціального захисту працівників та відшкодування збитків особам, які потерпіли від нещасних випадків та професійних захворювань;
- 7) всебічного залучення представницьких організацій профспілок та роботодавців до формування політики в сфері безпеки та здоров'я працівників, її відкритості, прозорості;

8) розвитку на національному рівні культури безпеки та запобігання професійним ризикам, нещасним випадкам і професійним захворюванням;

9) врахування кращого світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки на основі міжнародного співробітництва.

3. Державне регулювання у сфері безпеки та здоров'я працівників здійснюється, але не виключно, шляхом:

1) встановлення мінімальних вимог щодо безпеки та здоров'я працівників;

2) визначення у випадках, коли цього вимагають характер і ступінь небезпеки, умов, які регулюють проектування, будівництво, розміщення, введення в експлуатацію та реконструкцію виробничих об'єктів, а також виконання певних робіт чи експлуатацію робочого обладнання, яке використовується в ході роботи;

3) визначення небезпечних або шкідливих професійних факторів, вплив яких необхідно заборонити, обмежити або поставити в залежність від дозволу чи контролю компетентного органу;

4) функціонування системи інформування роботодавцем та іншими зацікавленими суб'єктами про нещасні випадки, професійні захворювання, аварії, інші небезпечні для здоров'я і життя працівників події, їх реєстрації та проведення розслідувань у встановлених законодавством випадках;

5) проведення наукових досліджень і поглиблення знань у сфері безпеки та здоров'я працівників, зокрема хімічних, фізичних, біологічних, психофізіологічних, психосоціальних та інших факторів, які можуть становити небезпеку для здоров'я працівників

6) встановлення вимог та державного контролю підготовки фахівців для з питань безпеки та здоров'я працівників;

7) встановлення вимог до суб'єктів господарювання, які надають на ринку послуги у сфері безпеки та здоров'я працівників;

8) забезпечення системи консультування роботодавців і працівників з метою надання їм допомоги в організації заходів з мінімізації професійних небезпек і ризиків та застосуванні законодавства про безпеку і здоров'я працівників;

9) функціонування системи державного контролю за додержанням вимог законодавства про працю і застосування адекватних санкцій за їх порушення;

10) щорічної публікації інформації про вжиті заходи державної політики, а також даних про нещасні випадки, професійні захворювання.

Стаття 5. Органи державного управління у сфері безпеки та здоров'я працівників

1. Органами державного управління у сфері безпеки та здоров'я працівників є:

Кабінет Міністрів України;

центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників;

центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері безпеки використання ядерної енергії;

центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників;

інші міністерства та центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, відповідно до їх сфер регулювання.

2. Повноваження зазначених органів у сфері безпеки та здоров'я працівників визначаються цим та іншими законами України, а також прийнятими на їх виконання нормативно-правовими актами.

Стаття 6. Консультації та залучення організацій роботодавці та профспілок

1. На загальнодержавному рівні розвиток та оцінка державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників на роботі повинні здійснюватися у співпраці, координації та за участі найбільших представницьких організацій роботодавців та працівників.

2. Підготовка проектів нормативно-правових актів у сфері безпеки та здоров'я працівників здійснюється із залученням найбільших представницьких організацій роботодавців та працівників

3. За рішенням відповідних органів влади та організацій роботодавців і профспілок для ведення консультацій на національному, галузевому та регіональному рівнях щодо сприяння безпеці та здоров'ю працівників на роботі можуть утворюватися консультативні ради.

Стаття 7. Облік та розслідування нещасних випадків, професійних захворювань і аварій

1. Роботодавець повинен вести облік всіх інцидентів, з'ясувати причини їх виникнення, та документувати відомості про них.

2. Роботодавець зобов'язаний готувати та направляти інформацію про всі нещасні випадки та професійні захворювання працівників до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників.

3. Роботодавець зобов'язаний проводити розслідування та вести облік нещасних випадків, які сталися з його працівниками або працівниками іншого роботодавця чи особами, які виконують роботи за цивільно-правовими договорами, з використанням засобів праці, обладнання роботодавця та/або на робочих місцях роботодавця, які призвели до втрати працездатності, а також професійних захворювань працівників.

4. Порядок ведення обліку нещасних випадків та професійних захворювань працівників, їх розслідування та повідомлення центрального органу виконавчої влади визначається Кабінетом Міністрів України.

5. За результатами проведеного розслідування роботодавець забезпечує усунення причин, що призвели до нещасних випадків, професійних захворювань, та здійснює профілактичні заходи.

6. У разі непроведення роботодавцем розслідування нещасного випадку, професійного захворювання працівників, або його відмови скласти акт за результатами розслідування, або незгоди потерпілого з висновками такого розслідування, за заявою потерпілого або його законного представника розслідування проводить центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників.

8. Рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників, прийняті за результатами розслідування, є обов'язковими до виконання. Роботодавець має право оскаржити зазначене рішення у судовому порядку.

9. Спеціальні розслідування нещасних випадків, професійних захворювань, а також аварій у випадках та порядку, визначених Кабінетом Міністрів України, проводить центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників.

10. Ведення реєстру осіб, яким встановлено професійне захворювання, здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Стаття 8. Освіта в сфері безпеки та здоров'я працівників

1. При здобутті повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої і післядипломної освіти держава сприяє вивченню основ безпеки та здоров'я працівників шляхом включення до стандартів освіти відповідних вимог до обов'язкових компетентностей здобувача освіти.

2. При формуванні стандартів професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти, вищої та післядипломної освіти центральні органи виконавчої влади, які згідно із законодавством уповноважені на затвердження стандартів освіти, забезпечують проведення консультацій з відповідними представницькими організаціями роботодавців та працівників з метою узгодження змісту вимог до компетентностей в сфері безпеки та здоров'я працівників..

3. Освітні програми мають містити відповідні освітні компоненти в сфері безпеки та здоров'я працівників, визначені, в тому числі, з урахуванням стандартів освіти.

4. Заклади освіти, наукові установи, інші суб'єкти освітньої діяльності, які затверджують освітні програми, про розробці освітніх програм забезпечують проведення консультацій з відповідними представницькими організаціями роботодавців та працівників з метою узгодження змісту їх освітніх компонентів в сфері безпеки та здоров'я працівників.

5. При формуванні професійних стандартів та/або кваліфікаційних характеристик мають визначатись вимоги до компетентностей в сфері безпеки та здоров'я працівників.

Стаття 9. Страхування ризиків в сфері безпеки та здоров'я працівників

1.Роботодавець зобов'язаний здійснювати загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, відповідно до законодавства.

2. Роботодавець за власний рахунок або за добровільної часткової участі працівників в оплаті страхового внеску за страховою програмою може додатково застрахувати:

життя та здоров'я працівників;

відповідальність працівників (в тому числі перед третіми особами за наслідки виконуваних працівниками трудових обов'язків).

3. Керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання здійснюється відповідно до закону.

Стаття 10. Наукові дослідження у сфері безпеки та здоров'я працівників

1. Держава створює умови для підвищення рівня наукових знань і проведення досліджень у сфері безпеки та здоров'я працівників.

2. Заохочення державою досліджень у сфері безпеки та здоров'я на роботі передбачає, але не виключно:

1) підтримку створення дослідницьких структур, структур післядипломного навчання для спеціалістів і дослідників;

2) організацію співпраці між різними зацікавленими національними структурами;

- 3) поширення науково-технічної інформації, що сприяє просуванню знань та досягненню прогресу в дослідженнях;
 - 4) заохочення національної участі у міжнародних заходах;
 - 5) заохочення вивчення передового досвіду в сфері превентивної діяльності.
3. Наукові дослідження насамперед повинні бути зосереджені на посиленні запобігання професійним ризикам і захисту здоров'я працівників.
4. Наукові дослідження з питань безпеки та здоров'я працівників фінансуються за рахунок бюджетних коштів, передбачених на науку.
5. Центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників та у сфері охорони здоров'я, затверджують та координують проведення наукових досліджень у сфері безпеки та здоров'я працівників, а також подають свої пропозиції до проекту державного бюджету стосовно коштів, необхідних для проведення досліджень.
6. Наукові дослідження з питань безпеки та здоров'я працівників можуть фінансуватись з будь-яких інших джерел, не заборонених законом.

Стаття 11. Забезпечення санітарних норм та правил

1. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників визначає та встановлює санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти у сфері безпеки та здоров'я працівників.

2. Роботодавці організовують проведення санітарно-гігієнічні дослідження факторів виробничого середовища і трудового процесу за визначеними санітарними нормами та правилами показниками шкідливості та небезпечності факторів робочого середовища, важкості та напруженості трудового процесу, що можуть несприятливо впливати на стан здоров'я працюючих, а також на їхніх нащадків як тепер, так і в майбутньому (атестація робочих місць за умовами праці).

3. Роботодавці, залежно від фактично визначених рівнів впливу факторів робочого середовища і трудового процесу та з урахуванням їх можливої шкідливої дії на здоров'я працівників, із залученням уповноважених з безпеки та здоров'я працівників та представників працівників повинні планувати та реалізовувати заходи для покращення умов праці до зменшення впливу на працівників шкідливих та небезпечних факторів робочого середовища шляхом усунення або зменшення їх рівня до граничнодопустимих значень.

4. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці та контролю за якістю її проведення визначається Кабінетом Міністрів України.

5. Не допускається застосування у виробництві шкідливих речовин у разі відсутності їх гігієнічної регламентації та державної реєстрації.

Стаття 12. Спеціальні умови виконання робіт

1. У випадках, коли цього вимагають характер і ступінь небезпеки робіт, виконання яких пов'язане з об'єктивно вищим ризиком впливу небезпечних та шкідливих професійних факторів на здоров'я та життя працівників (роботи підвищеної небезпеки), такі роботи можуть виконуватись лише за умови або додаткового страхування життя і здоров'я працівників, які виконують такі роботи, або одержання дозволу на виконання таких робіт відповідно до цієї статті.

2. Страхування життя і здоров'я працівників при виконанні робіт, зазначених у частині першій цієї статті, має передбачати відшкодування працівникам або членам їх сімей страхових виплат у розмірах не нижче встановлених законодавством про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

3. Дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки, зазначений у частині першій цієї статті, видається роботодавцю центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників, на підставі позитивного висновку експертної організації щодо спроможності роботодавця забезпечити безпечне виконання заявлених робіт.

Дозвіл на виконання робіт підвищеної небезпеки видається військовим частинам, підприємствам, установам, організаціям та іншим підрозділам, що належать до сфери управління військових та правоохоронних формувань, спеціально уповноваженими структурними підрозділами цих формувань на підставі позитивних висновків експертного обстеження щодо спроможності роботодавця безпечно виконання заявлених робіт.

4. Дозволи видаються на безоплатній основі та діють безстроково, за винятком випадків, передбачених частиною дев'ятою цієї статті.

5. Порядок видачі, відмови у видачі та анулювання дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки встановлюється Кабінетом Міністрів України.

6. Перелік робіт, визначених у частині першій цієї статті, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

7. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників, протягом 10 робочих днів з дня надходження заяви на одержання дозволу та необхідних документів приймає рішення про видачу дозволу або про обґрунтовану відмову в його видачі із зазначенням підстав, визначених цією статтею.

У разі якщо у встановлений законом строк суб'єкту господарювання не видано документ дозвільного характеру або не прийнято рішення про відмову у його видачі, через 10 робочих днів з дня закінчення встановленого строку для видачі або відмови у видачі документа дозвільного характеру суб'єкт господарювання має право провадити певні дії щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності. Відмітка в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про дату прийняття заяви є підтвердженням подання заяви та документів державному адміністратору або дозвільному органу.

8. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників, приймає рішення про відмову у видачі дозволу в разі:

1) неподання роботодавцем необхідних документів та/або їх оформлення з порушенням встановлених вимог;

2) подання недостовірних відомостей

3) надання висновку експертної організації щодо спроможності роботодавця забезпечити безпечне виконання заявленого виду робіт, який складено більше за 6 місяців до дня подання заяви;

9. Дозвіл анулюється у відповідності до вимог Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», а також у разі наявності наступних підстав:

1) виникнення аварії, нещасний випадок із смертельним наслідком або іншим тяжким наслідком, у тому числі з настанням інвалідності потерпілого, якщо за результатами розслідування встановлено, що зазначена подія сталась внаслідок виконання робіт підвищеної небезпеки, на які видано дозвіл;

2) документально підтвердженого факту недопуску інспектора праці або створення перешкод у здійсненні ним заходів контролю.

10. Про анулювання дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки роботодавець повідомляється у письмовій формі із зазначенням підстав щодо анулювання цього дозволу протягом п'яти днів з дня прийняття рішення органом, який видав дозвіл.

11. Усі дозволи, передбачені цією статтею, при здійсненні діяльності в межах території виключної (морської) економічної зони України та на континентальному шельфі на умовах угоди про розподіл продукції, укладеної відповідно до Закону України „Про угоди про розподіл продукції”, надаються інвестору в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

12. Переоформлення дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки відбувається у відповідності до вимог Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».

Стаття 13. Спеціальні умови використання робочого обладнання

1. Фізичні та юридичні особи, установи, організації мають право використовувати робоче обладнання підвищеної небезпеки за умови його реєстрації та здійснення обов'язкових технічних оглядів відповідно до законодавства.

2. Забороняється використання робочого обладнання підвищеної небезпеки без реєстрації та проведення обов'язкових технічних оглядів.

3. Реєстрація робочого обладнання підвищеної небезпеки здійснюється безоплатно в електронній формі в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики в сфері безпеки та здоров'я працівників.

4. Роботодавець повинен вживати необхідних заходів, щоб виробниче обладнання, яке використовується працівниками, відповідало виконуваній роботі або було належним чином пристосоване для виконання роботи та не становило загрози їхньому життю або здоров'ю.

5. Роботодавець здійснює моніторинг, оцінку технічного стану робочого обладнання та нагляд за його безпечною експлуатацією відповідно до вимог законодавства.

6. Перелік робочого обладнання підвищеної небезпеки, порядок проведення технічних оглядів робочого обладнання встановлюються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики в сфері безпеки та здоров'я працівників.

7. Мінімальні вимоги щодо безпеки та здоров'я під час використання робочого обладнання працівниками визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики в сфері безпеки та здоров'я працівників.

Стаття 14. Захист генетичного спадку.

1. Захист генетичного спадку передбачає необхідність здійснення аналізу наявності на робочих місцях факторів, які можуть спричинити негативні спадкові генетичні наслідки у нащадків, впливають на репродуктивну функцію чоловіків і жінок.

2. У цьому зв'язку оцінка ризиків, яка здійснюється роботодавцем, повинна враховувати всю наявну інформацію про шкідливі та небезпечні фактори робочого середовища, фактичні умови і характер роботи, взаємодію з іншими ризиками, рекомендації компетентних органів у галузі безпеки і здоров'я на роботі.

3. Оцінка ризику повинна визначати працівників, які зазнають впливу, а також тих, хто може потребувати окремих захисних заходів через особливу чутливість.

4. Перелік факторів з особливим впливом на здоров'я та генетичний спадок працівників визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я.

Розділ III. ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕКИ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ

Стаття 15. Система безпеки та здоров'я працівників на роботі

1. Роботодавець організовує та забезпечує функціонування системи безпеки та здоров'я працівників на роботі, яка має базуватись на наступних принципах:

- 1) уникнення небезпечних та шкідливих професійних факторів та професійних ризиків;
- 2) оцінка небезпечних та шкідливих професійних факторів та професійних ризиків, яких не можна уникнути;
- 3) усунення небезпечних та шкідливих професійних факторів та професійних ризиків у джерелах їх виникнення;
- 4) адаптація умов праці до потреб працівника, зокрема під час облаштування робочого місця, вибору методів праці та **робочого обладнання**, з метою полегшення монотонної роботи та роботи в ритмі, заданому **обладнанням**, та запобігання або зменшення впливу небезпечних та шкідливих професійних факторів та професійних ризиків на працівника, в т. ч. з урахуванням гендерних особливостей;
- 5) адаптація умов праці до технічного прогресу;
- 6) заміна робочого обладнання на безпечне або менш небезпечне;
- 7) розроблення узгодженої та зрозумілої політики запобігання професійним ризикам, що охоплює техніку, організацію праці, умови праці, соціальні відносини та вплив чинників, пов'язаних з робочим середовищем;
- 8) надання заходам колективного захисту пріоритету перед заходами індивідуального захисту працівників;
- 9) забезпечення інформування працівників про умови праці, проходження навчання та інструктажів з питань безпеки та здоров'я працівників;
- 10) постійне вдосконалення системи безпеки та здоров'я працівників, в т. ч. за рахунок регулярного аналізу її ефективності і проведення консультацій з працівниками та їх представниками під час прийняття рішень.

2. Система безпеки та здоров'я на роботі охоплює: організаційну структуру, діяльність з планування, обов'язки, процедури, процеси та ресурси, які спрямовані на створення безпечних умов праці для працівників та збереження їх здоров'я.

3. Примірне положення про систему безпеки та здоров'я працівників на роботі та рекомендації щодо її побудови і функціонування визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників.

Стаття 16. Уповноважені з безпеки та здоров'я працівників

1. З метою організації та забезпечення належного функціонування системи безпеки та здоров'я працівників роботодавці:

- а) чисельність працівників у яких перевищує 300 осіб, або перевищує 50 осіб за наявності робіт в умовах підвищеної небезпеки, утворюють (визначають) один або декілька уповноважених структурних підрозділи з питань безпеки та здоров'я працівників;

б) чисельність працівників у яких перевищує 50 осіб або незалежно від чисельності працівників за наявності робіт в умовах підвищеної небезпеки, визначають уповноважену особу з числа найманих працівників роботодавця, на яку покладаються обов'язки з організації функціонування системи управління безпекою та здоров'ям працівників, або утворюють уповноважений структурний підрозділ з питань безпеки та здоров'я працівників.

2. Роботодавці, зазначені в частині першій цієї статті, одночасно з виконанням вимог, визначених в цій частині, мають право додатково залучати для організації функціонування системи управління безпекою праці та здоров'ям працівників суб'єктів господарювання, що надають послуги у сфері безпеки та здоров'я працівників.

3. Роботодавці, чисельність працівників у яких не перевищує 50 осіб, визначають уповноважену особу з числа найманих працівників роботодавця, на яку покладаються обов'язки з організації функціонування системи управління безпекою та здоров'ям працівників, та/або утворюють уповноважений структурний підрозділ з питань безпеки та здоров'я працівників, або залучають суб'єктів господарювання, що надають послуги у сфері безпеки та здоров'я працівників

4. Кваліфікація і склад персоналу уповноваженого структурного підрозділу та уповноваженої особи повинні відповідати характеру виконуваних обов'язків та функцій.

Примірне положення про уповноважений структурний підрозділ з питань безпеки та здоров'я працівників та уповноважену особу з числа найманих працівників роботодавця, на яку покладаються обов'язки з організації функціонування системи управління безпекою та здоров'ям працівників, визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників.

5. Основними функціями уповноважених з безпеки та здоров'я працівників є:

1) організація, координація та моніторинг ефективності функціонування системи безпеки та здоров'я працівників;

2) організація та участь у ідентифікації небезпек, аналіз та оцінювання професійних ризиків; участь в аналізі нещасних випадків і професійних захворювань;

3) підготовка та надання роботодавцю пропозицій щодо заходів запобігання професійним ризикам та необхідні кроки щодо підвищення їх ефективності;

4) консультування з питань безпеки та здоров'я працівників, застосування засобів індивідуального та колективного захисту;

5) контроль виконання працівниками вимог нормативно-правових актів та актів роботодавця з безпеки та здоров'я працівників;

6) організація спостереження за станом здоров'я працівників та медичних оглядів;

7) організація спостереження за факторами робочого середовища, які можуть негативно вплинути на здоров'я працівників.

8) організація домедичної та невідкладної медичної допомоги.

9) участь у розслідуванні та аналізі нещасних випадків і професійних захворювань;

10) організація навчання, інформування та консультацій з працівниками та представниками працівників з питань безпеки та здоров'я на роботі;

Під час виконання зазначених функцій уповноважені з безпеки та здоров'я працівників або їх персонал, повинен мати цілковиту професійну незалежність від роботодавців, працівників та їхніх представників.

6. Вимоги до суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері безпеки та здоров'я на роботі та їх працівників, працівників уповноважених структурних підрозділів та уповноважених осіб встановлюються Кабінетом Міністрів України.

7. Реєстр суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері безпеки та здоров'я на роботі, що відповідають вимогам до уповноважених з безпеки та здоров'я на роботі, ведеться центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику в сфері контроль за

додержанням законодавства про працю, в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників на роботі.

8. У разі залучення у встановленому цією статтею порядку суб'єкта господарювання, роботодавець надає такому суб'єкту господарювання інформацію необхідну для організації системи управління безпекою та здоров'я на роботі, здійснення ідентифікації небезпек та оцінки професійних ризиків на усіх робочих місцях та усіх етапах діяльності роботодавця.

9. Залучення роботодавцем у встановленому цією статтею порядку суб'єкта господарювання, що надає послуги у сфері безпеки та здоров'я працівників, не звільняє роботодавця від відповідальності за порушення законодавства у сфері безпеки та здоров'я працівників та завдану внаслідок таких порушень шкоду для здоров'я і життя працівників.

10. Відповідальність суб'єкта господарювання, який надає послуги у сфері безпеки та здоров'я **на роботі** відповідно до цієї статті, за неякісне надання послуг визначається договором про надання таких послуг та може забезпечуватись, зокрема, шляхом страхування професійної діяльності такого суб'єкта, яка може заподіяти шкоду третім особам.

Стаття 17. Управління професійними ризиками

1. Управління професійними ризиками є основним елементом системи безпеки та здоров'я працівників на роботі і являє собою плановий, систематичний процес з виявлення небезпек, оцінки та зниження професійних ризиків до мінімального практично прийнятного рівня.

2. До основних елементів системи управління професійними ризиками належать:

1) ідентифікація небезпек, в т. ч. шляхом проведення атестації робочих місць за умовами праці;

2) проведення аналізу: оцінка всіх ідентифікованих професійних ризиків, визначення їх ступеню та ранжування, визначення груп персоналу підданих впливу цим ризикам для усіх робочих місць працівників;

3) планування заходів спрямованих на зниження професійних ризиків до прийнятного рівня роботодавцем;

4) впровадження запланованих заходів;

5) нагляд, періодичний аналіз та контроль.

3. При плануванні заходів спрямованих на зниження професійних ризиків використовується ієрархія методів управління від найбільш ефективного до найменш:

1) усунення - застосування заходів, спрямованих на запобігання професійних ризиків, виявлених за результатами проведеної оцінки шляхом повного усунення цих ризиків;

2) заміна - застосування заходів, спрямованих на усунення та/або зменшення небезпек, шляхом заміни небезпечних робочих процесів на безпечні або менш небезпечні;

3) інженерні(технічні) заходи – застосування заходів спрямованих на ізоляцію джерел небезпеки, систем захисту та блокування, встановлення засобів колективного захисту працівників на робочих місцях;

4) адміністративні заходи – заходи організаційного характеру, що включають, але не обмежуються наступним:

- врахування придатності та можливості кожного працівника для виконання дорученої йому роботи з точки зору безпеки та здоров'я працівників;

- організація та забезпечення проходження працівниками обов'язкових медичних оглядів;

- організація та забезпечення проходження працівниками належних інструктажів та навчання з питань безпеки та здоров'я працівників на роботі;

- інформування працівників та їх представників і проведення консультацій з ними.

5) засоби індивідуального захисту - забезпечення працівників засобами індивідуальними засобами у разі неможливості уникнути або запобігти професійним ризикам у визначені вище способи або як додаток до них.

4. При плануванні та впровадженні заходів спрямованих на зниження професійних ризиків необхідно прагнути досягнення мінімально можливого рівня професійного ризику.

5. Управління професійними ризиками здійснюється відповідно до методичних рекомендацій, що визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики в сфері безпеки та здоров'я працівників на роботі.

Стаття 18. Засоби колективного та індивідуального захисту

1. Роботодавець визначає необхідність застосування засобів колективного захисту працівників на робочих місцях та/або в робочих зонах, враховуючи небезпечні та шкідливі професійні фактори, засоби праці, що будуть використовуватися, та аналіз професійних ризиків.

2. У разі неможливості уникнути або запобігти ризикам для життя та здоров'я працівників засобами колективного захисту або іншими запобіжними заходами, або якщо технологічно є неможливим забезпечення належного рівня захисту колективними засобами, роботодавець повинен забезпечити працівників засобами індивідуального захисту.

3. Засоби індивідуального захисту, які надаються працівникові, мають враховувати оцінку ризиків та можливого впливу небезпечних та/або шкідливих професійних факторів, та відповідати встановленим вимогам, зокрема щодо належного рівня захисту

4. Засоби індивідуального захисту повинні використовуватись за призначенням та відповідати вимогам технічного регламенту.

5. Мінімальні вимоги до безпеки та здоров'я працівників при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері праці.

6. Забезпечення засобами колективного та індивідуального захисту здійснюється за рахунок загальновиробничих витрат роботодавця. Обсяг таких витрат має відповідати потребі у таких засобах, визначеній роботодавцем з урахуванням положень нормативно-правових актів з безпеки та здоров'я працівників, колективних договорів та угод, і не може бути нічим обмеженим.

Стаття 19. Аудит систем безпеки та здоров'я працівників

1. Аудит системи безпеки та здоров'я працівників на роботі застосовується для оцінки ефективності її функціонування. Аудит може бути внутрішнім чи зовнішнім.

2. Внутрішній аудит системи безпеки та здоров'я працівників проводиться за рішенням роботодавця визначеними ним компетентними працівниками.

Методичні рекомендації щодо проведення внутрішнього аудиту системи безпеки та здоров'я працівників на роботі затверджує центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників.

3. Зовнішній аудит системи безпеки та здоров'я працівників на роботі здійснюється на підставі договору суб'єктами господарювання, які надають послуги з аудиту систем безпеки та здоров'я працівників, та відповідають вимогам, встановленим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників.

4. Висновки та рекомендації, надані за результатами проведення аудиту систем безпеки та здоров'я працівників роботодавець доводить до відома працівників, представників працівників, уповноважених з безпеки та здоров'я працівників, зокрема, шляхом розміщення на офіційному веб-сайті роботодавця, або у інший доступний спосіб.

5. Роботодавці зобов'язані регулярно, але не рідше одного разу на 5 років, проводити зовнішній аудит системи безпеки та здоров'я працівників та надавати висновки та рекомендації за результатами такого аудиту на вимогу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю протягом 10 робочих днів.

Стаття 20. Спостереження за станом здоров'я та медичні огляди працівників

1. Роботодавець забезпечує спостереження за станом здоров'я працівників та розроблення заходів спрямованих на запобігання впливу професійних ризиків на здоров'я працівників.

2. Спостереження за здоров'ям здійснює:

- лікар (спеціаліст) з числа найманих працівників, зокрема співробітників структурного підрозділу з питань безпеки та здоров'я роботодавця, який має сертифікат зі спеціальністю «професійна патологія» або окремий структурний підрозділ з медицини праці;

- заклади охорони здоров'я першого та другого ступеню надання медичної допомоги, які мають відповідну ліцензію на медичну практику зі спеціальності «професійна патологія»;

- спеціалізовані заклади охорони здоров'я третього ступеню надання медичної допомоги, які мають відповідну ліцензію на медичну практику зі спеціальності «професійна патологія».

3. Лікарі (спеціалісти), зазначені у пункті 2, повинні мати доступ до інформації про професійні ризики та іншої інформації, що стосується забезпечення безпеки та здоров'я працівників на роботі у конкретного роботодавця.

4. З метою упередження можливих негативних наслідків впливу професійних ризиків або професійних факторів на здоров'я осіб, з якими роботодавець має намір укласти трудовий договір, роботодавець зобов'язаний попередити їх про професійні ризики, що можуть негативно вплинути на здоров'я, та має право запропонувати таким особам пройти (за їх бажанням) попередній медичний огляд.

Підтвердженням проходження медичного огляду є медична довідка про проходження медичного огляду. Довідка може містити рекомендації та/або застереження щодо можливості для особи безпечно та без втрат для здоров'я виконувати трудові обов'язки, які їй пропонуються.

У разі, якщо особа, з якою роботодавець має намір укласти трудовий договір, відмовилась від проходження попереднього медичного огляду або за результатами такого огляду виявлено протипоказання для виконання трудових обов'язків, роботодавець має право відмовитись від укладення з нею трудового договору. Така відмова не може вважатись дискримінацією за станом здоров'я.

5. Роботодавець, беручи до уваги результати аналізу професійних ризиків, умов праці, пропозиції представників працівників, а також враховуючи положення трудових і колективних договорів та норм законодавства щодо категорій працівників, які повинні проходити обов'язкові медичні огляди, визначає перелік працівників, які підлягають обов'язковим медичним оглядам, та графік проходження обов'язкових медичних оглядів працівників, з яким ознайомлює працівників та забезпечує контроль за дотриманням його працівниками.

6. Роботодавець зобов'язаний забезпечити проведення медичних оглядів:

1) працівників, які не досягли 21-річного віку – при укладанні трудового договору і щорічно, до досягнення ними 21-річного віку;

2) працівників, робочі місця та умови **праці**, яких містять або можуть містити ризики для здоров'я, – при укладанні трудового договору і періодично за затвердженим роботодавцем графіком проходження обов'язкових медичних оглядів працівників.

3) нічних працівників – при укладанні трудового договору і періодично за затвердженим роботодавцем графіком проходження обов'язкових медичних оглядів працівників;

4) працівників, які відчули погіршення стану здоров'я внаслідок впливу умов праці, та звернулись у зв'язку з цим до роботодавця, – при зверненні працівника до роботодавця;

5) працівників, стан здоров'я яких на думку роботодавця може створити небезпеку або завдати шкоди їх здоров'ю або здоров'ю інших працівників, – за рішенням роботодавця;

7. Роботодавець за власні кошти організовує проходження працівниками медичних оглядів та забезпечує проходження медичних оглядів працівників у робочий час із збереженням заробітної плати.

8. У разі не проходження працівником з незалежних від нього причин медичного огляду у встановлений роботодавцем час, працівник має право відмовитися від виконання трудових обов'язків через можливу небезпеку для його здоров'я **до проходження ним медичного огляду в узгоджений з роботодавцем робочий час**.

9. Працівник, який відмовився пройти медичний огляд у встановлений роботодавцем час, **може бути відсторонений** роботодавцем від виконання трудових обов'язків без виплати заробітної плати за період такого відсторонення.

10. Рекомендації за результатами медичних оглядів є обов'язковими для виконання **роботодавцем** при подальшій організації умов праці працівника.

11. Якщо відповідно до медичного висновку за результатами медичного огляду продовження виконання працівником роботи, визначеної його трудовим договором, є неможливим через загрозу подальшого погіршення здоров'я, роботодавець надає працівникові іншу оплачувану роботу на період та з оплатою праці, визначеними трудовим та/або колективним договором, але не нижче ніж у розмірі середньомісячної оплати праці такого працівника та на період не менше ніж два місяці.

У разі неможливості надання **такому працівникові, в т.ч. з урахуванням перенавчання за рахунок роботодавця**, іншої оплачуваної роботи, трудовий договір може бути розірвано з ініціативи роботодавця з виплатою грошовою компенсації у розмірі, визначеному трудовим та/або колективним договором, але не менше двох середньомісячних заробітних плат такого працівника.

12. Порядок проведення медичних оглядів, контролю за якістю їх проведення та форма довідки про проходження медичного огляду визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Стаття 21. Навчання працівників

1. Роботодавець зобов'язаний забезпечити проходження всіма працівниками відповідного навчання з питань безпеки і здоров'я на роботі, зокрема, шляхом проведення інструктажів та надання інструкцій, що стосуються їх робочих місць або робочих завдань; із питань професійних ризиків, які на них впливають або можуть впливати, а також вжиття запобіжних і захисних заходів:

1) у процесі прийняття працівника на роботу;

2) у разі переведення працівника на іншу роботу чи при зміні робочого завдання, що призводить до змін у будь-яких основних засобах роботи;

3) у випадку впровадження нового робочого обладнання чи його заміни;

4) у випадку впровадження будь-якої нової технології;

5) у разі одночасного виконання роботи працівниками кількох підприємств.

Даний перелік не є вичерпним.

Таке навчання має бути адаптованим з урахуванням нових або змінених професійних ризиків та, за необхідності, періодично проводитись повторно.

2. Роботодавець також повинен забезпечити:

1) фактичне отримання працівниками зовнішніх підприємств і/або установ, які виконують роботу на його підприємстві та/або установі, відповідних інструкцій стосовно ризиків для безпеки і здоров'я під час виконання діяльності на його підприємстві та/або установі, а також стосовно запобіжних і захисних заходів, які мають бути застосовані;

2) представникам працівників забезпечується відповідне постійне навчання для виконання їх функцій.

3) навчання достатньої кількості працівників, з урахуванням розміру підприємства та/або установи, професійних ризиків, працівників, відповідальних за запровадження заходів по наданню домедичної допомоги, пожежогашіння та евакуації працівників, а також їх забезпечення відповідними матеріалами.

3. Відповідно до видів виконуваних робіт навчання з питань безпеки і здоров'я здійснюється у формі навчання з перевіркою знань внутрішніми ресурсами організації або сертифікаційних курсів спеціалізованими навчальними центрами. Відповідну сертифікацію повинні мати:

1) працівники, які працюють в умовах підвищеної небезпеки;

2) працівники, які виконують функції уповноважених з безпеки та здоров'я працівників;

3) працівники та керівники, які організовують роботу з безпеки та здоров'я працівників.

Вимоги до порядку проведення навчання та перевірки знань, а також до суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері навчання з питань безпеки та здоров'я працівників, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

4. Підготовка з питань безпеки та здоров'я працівників проводиться за рахунок роботодавця у робочий час із збереженням в період підготовки оплати праці відповідно до умов трудового договору.

5. Періодичність проведення навчання працівників з питань безпеки та здоров'я працівників визначається роботодавцем самостійно з урахуванням забезпечення належної підготовки працівників.

6. У разі не проходження працівником інструктажу та/або навчання та перевірки знань з питань безпеки та здоров'я працівників у встановлений роботодавцем час з незалежних від працівника причин, працівник має право відмовитися від виконання трудових обов'язків.

7. Роботодавець має право відсторонити від виконання своїх трудових обов'язків працівника, який у встановлений роботодавцем час відмовився пройти інструктаж та/або навчання та перевірку знань з питань безпеки та здоров'я працівників.

8. При незадовільних результатах перевірки знань з питань безпеки та здоров'я працівників працівник протягом одного місяця повинен пройти повторне навчання і повторну перевірку знань. У разі отримання незадовільних результатів перевірки знань з питань безпеки та здоров'я працівників після повторного навчання, роботодавець має право розірвати трудовий договір з таким працівником з ініціативи роботодавця відповідно до закону.

9. Роботодавець перевіряє і організує за потреби відповідну підготовку з питань безпеки та здоров'я:

1) працівників іншого роботодавця, у разі виконання ними роботи на робочих місцях цього роботодавця;

2) осіб, які виконують роботи за цивільно-правовими договорами з використанням засобів праці, робочого обладнання роботодавця та/або виконують роботи на його робочих місцях.

Стаття 22. Інформування працівників

1. Роботодавець зобов'язаний забезпечити працівників, а також представників працівників, актуальною інформацією про:

1) фактори ризику для безпеки та здоров'я працівника, а також про запобіжні та захисні заходи та способи їх застосування, як по відношенню до виконуваної роботи, так і по відношенню до робочого середовища;

2) заходи та інструкції на випадок серйозної та прямої загрози;

3) заходи домедичної допомоги, пожежогасіння, евакуація працівників і дії в аварійних ситуаціях, а також про працівників і служби, які відповідають за їх запровадження.

Зазначена інформація надається працівникам до початку виконання робіт.

2. Роботодавець також забезпечує інформування з питань безпеки та здоров'я:

1) працівників іншого роботодавця, у разі виконання ними роботи в робочій зоні цього роботодавця;

2) осіб, які виконують роботи за цивільно-правовими договорами з використанням засобів праці, обладнання роботодавця та/або у його робочій зоні;

3) визначених у встановленому порядку представників працівників;

3. Роботодавець інформує працівників про конкретні обов'язки у сфері безпеки та здоров'я на роботі з таких питань:

1) оцінка факторів ризику для безпеки та здоров'я на роботі;

2) заходи забезпечення безпеки та здоров'я на роботі, що вже запроваджені або будуть запроваджені;

3) засоби колективного та індивідуального захисту, які мають використовуватися;

4) щорічний перелік нещасних випадків зі смертельними наслідками на роботі, нещасних випадків на роботі, що призвели до тимчасової непрацездатності тривалістю більше трьох робочих днів або є прикладом особливо серйозної ситуації з точки зору безпеки та здоров'я на роботі та професійних захворювань;

5) технічна інформація, яка підлягає реєстрації, та узагальнені (не індивідуалізовані) медичні дані працівників, а також технічна інформація, отримана під час інспекційних відвідувань та аудитів

4. Роботодавець забезпечує інформування уповноважених з безпеки та здоров'я працівників та представників працівників про:

1) фактори, щодо яких існують підозри чи фактичні дані про їхній вплив на безпеку та здоров'я працівників;

2) оцінку факторів ризику для безпеки та здоров'я на роботі для особливих груп працівників;

3) призначення працівників, відповідальних за здійснення заходів по наданню домедичної допомоги, пожежогасіння, евакуації працівників та дій в аварійних ситуаціях.

5. Роботодавець забезпечує інформування уповноважених з безпеки та здоров'я працівників, та представників працівників про допуск працівників молодше 18-тирічного віку, працівників з інвалідністю або хронічними захворюваннями, а також про вагітних працівниць, працівниць, які нещодавно народили або працівниць, які годують грудьми.

6. Періодичність надання працівникам інформації з питань безпеки та здоров'я працівників визначається роботодавцем самостійно з урахуванням забезпечення належної підготовки працівників.

Стаття 23. Надання домедичної допомоги, ліквідація аварій та евакуація працівників

1. У разі виникнення на робочому місці аварії, роботодавець зобов'язаний забезпечити надання домедичної допомоги, вжиття заходів з ліквідації аварії та евакуації працівників, яким загрожує небезпека, а також інформування та взаємодію із зовнішніми службами, зокрема системи екстреної медичної допомоги, оперативно-рятувальними службами центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

2. З цією метою роботодавець:

надає працівникам інструкції щодо дій під час надзвичайних ситуацій;

інформує в найкоротший строк працівників, яким загрожує або може загрожувати небезпека, про дії, яких необхідно вжити для їх захисту;

надає працівникам можливість зупинити роботу, залишити робоче місце і перейти до безпечного місця;

не може надавати працівникам вказівок про відновлення виконання трудових обов'язків під час існування небезпеки, у зв'язку з якою можуть постраждати працівники або інші особи, за винятком належним чином обґрунтованих ситуацій, пов'язаних із запобіганням розповсюдженню аварії чи небезпеки та рятуванням життя працівників та/або третіх осіб;

організовує та здійснює під час виникнення негативних наслідків від провадження господарської діяльності, виконання заходів передбачених планом локалізації та ліквідації наслідків небезпек або інструкцією про дії під час надзвичайної ситуації на своїх об'єктах;

вживає заходів щодо надання домедичної допомоги, ліквідації аварії та евакуації працівників;

у разі необхідності залучає зовнішні служби, зокрема: системи екстреної медичної допомоги, оперативно-рятувальні служби центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

3. Для виконання заходів щодо надання домедичної допомоги, ліквідації аварій та евакуації працівників роботодавець призначає відповідальних працівників.

Відповідальні працівники повинні проходити відповідне навчання, підготовку та підвищення кваліфікації у встановленому законодавством порядку.

Кількість відповідальних працівників визначаються роботодавцем з урахуванням масштабів підприємства (виробництва) або наявних на ньому специфічних небезпек.

4. Працівники, які у випадку серйозної, безпосередньої та неминучої небезпеки залишили небезпечні робочі місця, не несуть відповідальності за такі дії.

5. У разі виникнення обставин, що загрожують безпеці працівників та/або для безпеки інших осіб, та неможливості працівникам зв'язатися з безпосереднім керівником, відповідальним за вжиття відповідних заходів реагування, працівники мають право самостійно вживати заходів для уникнення наслідків такої небезпеки.

Роботодавці повинні забезпечити, щоб всі працівники, в разі серйозної і загрози, що насувається для їх безпеки та/або безпеки інших людей, а також при неможливості встановлення негайного контакту з безпосереднім керівником, могли зробити відповідні кроки з урахуванням їх знань і наявних в їх розпорядженні технічних засобів, з метою уникнення наслідків такої загрози.

Працівники не несуть відповідальності за такі дії, якщо тільки вони не діяли необачно або з їхнього боку не була допущена недбалість.

Стаття 24. Залучення працівників до питань безпеки та здоров'я працівників

1. Роботодавці повинні проводити консультації з працівниками та/або представниками працівників, забезпечувати можливість надання ними пропозицій та участі в обговореннях усіх питань, пов'язаних з безпекою та здоров'ям працівників.

2. Працівники або представники працівників повинні мати змогу брати пропорційну участь в усіх заходах з безпеки та здоров'я працівників або з ними заздалегідь та в належний час роботодавець повинен проводити консультації щодо:

1) будь-якого заходу, який може мати істотний вплив на безпеку та здоров'я працівників;

2) оцінки факторів ризику для безпеки та здоров'я на роботі, зокрема, тих, що стосуються груп працівників, на яких впливають особливі ризики;

3) запобіжних заходів безпеки та охорони здоров'я, які мають бути запроваджені як щодо виконуваної діяльності, так і щодо підприємства, установи чи служби, а також способів їх застосування до того, як їх буде запроваджено, або у випадках негайного застосування;

4) планування та організації навчання працівників та представників працівників у сфері безпеки та здоров'я на роботі;

5) призначення та звільнення працівників, які виконують конкретні функції у сфері безпеки та здоров'я на роботі;

6) визначення уповноважених з безпеки та здоров'я працівників та відповідальних працівників для надання домедичної допомоги, ліквідації аварії та евакуації;

7) організації та функціонування служби безпеки та здоров'я на роботі на підприємстві, в установі чи на службі, а також залучення зовнішніх служб або осіб та кваліфікованих технічних спеціалістів для забезпечення виконання всіх заходів забезпечення безпеки та здоров'я на роботі або їх частини;

8) засобів колективного та індивідуального захисту, які необхідно використовувати;

9) щорічного переліку нещасних випадків зі смертельними наслідками на роботі, нещасних випадків на роботі, що призвели до тимчасової непрацездатності тривалістю **більше трьох робочих днів** або є прикладом особливо серйозної ситуації з точки зору безпеки та здоров'я на роботі та професійних захворювань;

10) звітів про нещасні випадки на роботі та професійні захворювання;

11) інформації щодо управління професійними ризиками;

Зазначені консультації проводяться не рідше одного разу на рік.

3. Представники працівників мають право звертатись до роботодавця з пропозиціями щодо застосування відповідних заходів з безпеки праці та здоров'я працівників та надавати йому з цією метою пропозиції щодо зменшення загроз та/або усунення джерел небезпеки.

4. Роботодавець не має права ставити працівників або представників працівників у несприятливе становище чи створювати на них тиск через їхні дії, пов'язані з виконанням функцій, визначених у цій статті.

5. Роботодавець повинен забезпечувати представникам працівників достатньо вільного часу без втрати оплати праці та забезпечувати їх необхідними засобами для реалізації їхніх прав та обов'язків з безпеки та здоров'я працівників.

6. Працівники та/або представники працівників мають право подавати до компетентних органів скарги щодо незабезпечення роботодавцем безпечних умов праці на належному рівні.

Представники працівників мають право подавати свої коментарі під час заходів державного контролю.

7. Для реалізації норм цієї статті, а також визначення та впровадження заходів щодо покращення умов праці, вирішення спірних питань в сфері безпеки та здоров'я працівників, роботодавець може утворювати комісію з безпеки та здоров'я працівників.

Формування зазначеної комісії у разі її утворення має здійснюватися на паритетних засадах із залученням представників працівників та уповноважених з безпеки та здоров'я працівників.

Розділ IV. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ РОБОТОДАВЦІВ І ПРАЦІВНИКІВ

Стаття 25. Права роботодавців

1. Роботодавці мають право:

1) вимагати від працівників дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей під час виконання трудових обов'язків та/або перебування на робочих місцях;

2) під час виконання працівниками трудових обов'язків контролювати їх безпеку, дотримання вимог правил, рекомендацій та інструкцій з безпеки та здоров'я працівників, у тому числі, якщо це зумовлено необхідністю забезпечення безпеки і здоров'я працівників, застосовувати технічні засоби, з обов'язковим інформуванням працівників про це до початку їх застосування. Під час здійснення такого контролю не допускаються дії, що принижують честь і гідність або порушують інші права працівників;

3) вимагати від працівників знання та виконання вимог нормативно-правових актів та актів роботодавця з безпеки та здоров'я працівників, експлуатації, використання робочого обладнання за призначенням, правил користування засобами колективного та індивідуального захисту, що безпосередньо стосуються виконуваної ним роботи;

4) вимагати від працівників проходження у встановленому законодавством порядку медичних оглядів та навчання з питань безпеки та здоров'я працівників;

5) залучати експертні організації для проведення аудиту системи безпеки та здоров'я працівників, атестації робочих місць за умовами праці, розробки та оцінки ефективності заходів щодо усунення та мінімізації ризиків, технічних оглядів робочого обладнання та надання інших послуг в сфері безпеки та здоров'я працівників.

Стаття 26. Обов'язки роботодавців

1. Роботодавці зобов'язані безперервно забезпечувати безпеку і захист здоров'я працівників у всіх аспектах, що стосуються роботи. Для цього роботодавці повинні:

1) забезпечувати безпечні умови праці;

2) визначити засоби та заходи щодо запобігання та захисту працівників від небезпечних та шкідливих професійних факторів та професійних ризиків;

3) здійснювати управління професійними ризиками, вести облік професійних факторів і професійних ризиків;

4) страхувати відповідно до законодавства відповідальність за шкоду життю і здоров'ю працівника, завдану внаслідок виконання ним трудових обов'язків (роботи);

5) фінансувати заходи з безпеки та здоров'я працівників у необхідних для цього обсягах;

6) визначати уповноваженого з безпеки та здоров'я працівників та/або укладати цивільно-правові договори з юридичною особою чи фізичною особою – підприємцем, які у встановленому законодавством порядку надають послуги у сфері безпеки та здоров'я працівників;

7) організувати систему безпеки та здоров'я працівників, а також здійснювати контроль за її функціонуванням, в т.ч. шляхом організації проведення зовнішнього або внутрішнього аудиту;

8) здійснювати моніторинг за технічним станом робочого обладнання, підтримувати його у належних умовах та проводити технічні огляди робочого обладнання відповідно до порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України;

9) у разі виконання трудових обов'язків на одному робочому місці або в одній робочій зоні працівниками різних роботодавців, взаємодіяти між собою з питань безпеки та здоров'я працівників, координувати свої дії з метою запобігання та захисту працівників від небезпечних та шкідливих професійних факторів та професійних ризиків, інформувати один одного та своїх працівників або їх представників про ці небезпечні та шкідливі професійні фактори та професійні ризики, а також про запобіжні та захисні заходи, які мають бути запроваджені чи вже запроваджені;

10) проводити атестацію робочих місць за умовами праці відповідно до вимог законодавства;

11) залучати працівників до консультацій та прийняття рішень, що стосуються їхньої безпеки і здоров'я на роботі;

12) при плануванні змін в організації праці проводити з працівниками та/або їх представниками консультації з питань вибору **робочого обладнання**, умов праці, впливу робочого середовища на робочому місці на безпеку і здоров'я працівників;

13) при проектуванні робочих місць, робочого обладнання, організації праці та робочих процесів, використанні або виробництві речовин, здійснювати адаптацію до технічного прогресу та нових форм організації праці шляхом постійного контролю та застосування технологічних досягнень і наукових відкриттів з метою підвищення рівня безпеки і збереження здоров'я працівників;

14) організувати за власні кошти проходження працівниками навчання з безпеки та здоров'я працівників **у робочий час із збереженням заробітної плати**;

15) допускати до виконання робіт працівників, що пройшли відповідні навчання та/або інструктажі з питань безпеки та здоров'я працівників;

16) організувати за власні кошти проходження працівниками медичних оглядів у робочий час із збереженням заробітної плати; забезпечувати виконання рекомендацій за результатами медичних оглядів;

17) враховувати стан здоров'я кожного працівника, у тому числі осіб з інвалідністю, вагітних жінок, жінок, які нещодавно народили та жінок, які годують грудьми;

18) інформувати працівників та їх представників про:
професійні ризики та запобіжні заходи, які вживаються роботодавцем для їх усунення, мінімізації чи захисту від них;

заходи, які необхідно здійснювати для надання домедичної допомоги, гасіння пожеж та евакуації працівників;

19) організувати проведення працівникам належних інструктажів з безпеки та здоров'я працівників, ознайомлення працівників з інструкціями стосовно безпечного використання **робочого обладнання**;

20) одержувати у встановлених законодавством випадках документи дозвільного характеру;

21) вести облік нещасних випадків на роботі і професійних захворювань працівників, **аварій та інцидентів**;

22) повідомляти центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників, про нещасні випадки на роботі та професійні захворювання працівників, аварії.

23) розслідувати нещасні випадки на роботі професійні захворювання;

2. Фінансування витрат на безпеку та здоров'я працівників здійснюється за рахунок коштів роботодавця.

3. Обсяг витрат роботодавця на безпеку та здоров'я працівників має забезпечувати та бути достатнім для виконання всіх зобов'язань, визначених цим законом, та завдань, пов'язаних із забезпечення безпеки працівників, та не може бути нічим обмеженим.

4. Зазначені у частині першій цієї статті обов'язки не є вичерпними. Інші обов'язки роботодавця можуть визначатись законом або виникати внаслідок прав працівників, визначених цим законом.

Стаття 27. Права працівників

1. Кожен працівник має право на:

1) створення роботодавцем безпечних і здорових умов праці, в т.ч. шляхом безоплатного забезпечення роботодавцем засобами колективного та/або індивідуального захисту;

2) відсутність обов'язку нести будь-які фінансові витрати, пов'язані з безпекою та здоров'ям на роботі;

3) отримання від роботодавця інформації про професійні ризики, на які вони наражаються або можуть наражатися при виконанні роботи, а також про запобіжні заходи, вжиті для забезпечення їхньої безпеки та здоров'я на роботі;

4) належне навчання та інформування з питань їх безпеки та здоров'я з урахуванням характеру їхньої роботи та ризиків, на які вони наражаються або можуть наражатися.

5) відмову від виконання трудових обов'язків у разі наявності реальної загрози для їх життя та здоров'я;

6) відшкодування відповідно до законодавства шкоди та збитків, заподіяних здоров'ю працівника внаслідок незабезпечення роботодавцем безпечних умов праці;

7) консультації та участь безпосередню або через представників працівників у прийнятті роботодавцем рішень, пов'язаних з їхньою безпекою та здоров'ям;

8) подання до компетентних органів скарг щодо незабезпечення роботодавцем безпечних умов праці на належному рівні, а також зауважень та коментарів під час заходів державного контролю;

9) проходження належного відповідно до законодавства медичного обстеження з метою оцінки своєї фізичної та психологічної підготовленості до роботи, а також наслідків, які робота та умови, в яких вона виконується, для їхнього здоров'я;

10) відсутність будь-яких негативних і несправедливих наслідків для себе та на захист від цього у разі залишення свого робочого місця та/або небезпечної зони у випадку серйозної, неминучої та невідвортної загрози; вжиття працівником, відповідно до знань і наявних технічних засобів, належних заходів для уникнення наслідків серйозної та прямої загрози для власної безпеки та/або безпеки інших осіб, якщо не вдалося зв'язатися з безпосереднім керівником;

11) захист від необгрунтованих утисків або дисциплінарних заходів за повідомлення про нещасний випадок, професійне захворювання, небезпечну подію, нещасний випадок при переміщенні чи підозру на професійне захворювання.

2. Зазначені у частині першій цієї статті права не є вичерпними. Інші права працівників можуть виникати внаслідок обов'язків роботодавця, визначених цим законом.

Стаття 28. Обов'язки працівників

1. Кожен працівник, наскільки це дозволяє можливість, з урахуванням власного досвіду та у відповідності до отриманого від роботодавця навчання і інструкцій, зобов'язаний дбати

про власну безпеку та здоров'я, а також про безпеку та здоров'я інших осіб, на яких можуть вплинути його дії або бездіяльність.

2. З цієї метою працівник повинен:

- 1) дотримуватись наданих роботодавцем інструкцій та вказівок,
- 2) проходити відповідно до встановлених законодавством та роботодавцем вимог навчання з безпеки та здоров'я працівників;
- 2) правильно і за призначенням використовувати **робоче обладнання**, небезпечні речовини, транспортні та інші засоби праці;
- 3) правильно використовувати надані йому в розпорядження засоби індивідуального захисту та після використання повертати їх на передбачене для цього місце;
- 4) недопускати несанкціонованого відключення, зміни або вилучення захисних пристроїв, встановлених на **робочому обладнанні**, робочих місцях, спорудах, та правильно використовувати такі пристрої безпеки;
- 5) негайно інформувати роботодавця та/або посадових осіб та/або уповноважених з безпеки та здоров'я працівників про будь-яку робочу ситуацію, щодо якої вони мають достатні підстави вважати, що остання становить або може становити серйозну загрозу для безпеки і здоров'я працівників, а також про будь-які недоліки у системах захисту;
- 6) співпрацювати з роботодавцем та/або уповноваженими з безпеки та здоров'я працівників протягом часу, необхідного для виконання всіх завдань та/або дотримання всіх вимог, передбачених компетентними органами для забезпечення безпеки та здоров'я працівників на роботі;
- 7) співпрацювати з роботодавцем та/або уповноваженими з безпеки та здоров'я працівників протягом часу, необхідного роботодавцю для забезпечення безпечних умов праці;
- 8) проходити у визначений роботодавцем час медичний огляд та виконувати рекомендації, визначені у висновках медичної комісії;
- 9) **за наявності документально оформленої вимоги роботодавця, інспектора праці, уповноваженого з безпеки та здоров'я працівників, пройти медичний огляд у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я**, з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

2. Обов'язки працівника, визначені частиною першої цієї статті не є вичерпними. Інші обов'язки можуть виникати внаслідок правил, **рекомендацій**, інструкцій, спрямованих на забезпечення безпеки та здоров'я працівників, встановлених відповідно до законодавства та/або роботодавцем.

3. Наявність у працівника обов'язків у сфері безпеки та здоров'я працівників та/або їх невиконання працівником не може бути підставою для невиконання роботодавцем своїх обов'язків.

Розділ ВБЕЗПЕКА ТА ЗДОРОВ'Я ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ ПРАЦІВНИКІВ

Стаття 29. Безпеката здоров'я вагітних працівниць, працівниць, які нещодавно народили, та працівниць, які годують грудьми

1. Вагітні працівниці, працівниці, які нещодавно народили, та працівниці, які годують грудьми, не зобов'язані виконувати роботу, визнану компетентними органами такою, що завдає шкоди їх здоров'ю або становить значний ризик для їх здоров'я та/або здоров'я дитини таких працівниць.

2. Перелік шкідливих або небезпечних професійних факторів і умов праці, що можуть завдати шкоди здоров'ю вагітним працівницям, їх плоду, працівницям, які нещодавно народили, працівницям, які годують грудьми, та/або їх дітям, визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, з урахуванням консультацій з представницькими організаціями роботодавців та працівників.

3. З урахуванням переліку, зазначеного у частині другій цієї статті, роботодавець повинен:

1) самостійно або за допомогою уповноважених з безпеки та здоров'я працівників здійснювати оцінку ризиків для безпеки та здоров'я таких працівниць, а також можливий вплив на вагітність, плід, годування грудьми дітей таких працівниць, на безпеку і здоров'я їх дітей;

2) інформувати цих працівниць про результати зазначеної у пункті 1) цієї частини оцінки ризиків та про усі заходи, яких буде вжито задля безпеки їхньої праці та здоров'я;

3) вживати заходів щодо недопущення завдання шкоди здоров'ю таких працівниць та негативного впливу на вагітність або на годування грудьми шляхом тимчасового пристосування умов праці та/або зміни тривалості робочого дня, запобігання виникненню ризиків, яким вони піддаються.

4. Якщо технічно та/або об'єктивно неможливо змінити умови праці та/або тривалість робочого дня вагітних працівниць, або працівниць, які годують грудьми, або це не може вмотивовано вимагатися з урахуванням належно обґрунтованих роботодавцем причин, роботодавець повинен вжити заходів щодо надання таким працівницям іншої роботивідповідно до медичного висновку.

5. Якщо зміна умов праці та/або тривалості робочого дня вагітної працівниці технічно та/або об'єктивно неможлива, або це не може вмотивовано вимагатися з урахуванням належно обґрунтованих роботодавцем причин, то такій працівниці надається відпустка із збереженням середньої заробітної плати необхідної тривалості відповідно до медичного висновку.

6. Переліки шкідливих та небезпечних професійних факторів та умов праці, за наявності яких забороняється застосування праці жінок, вагітних працівниць, працівниць, які нещодавно народили, та працівниць, які годують грудьми, визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

7. Роботодавець повинен забезпечити вагітним працівницям право на достатній вільний від роботи час зі збереженням заробітної плати, необхідний для проходження допологових обстежень, за умови надання довідки медичної установи, яка підтверджує, що такі обстеження можуть проводитись лише протягом робочого часу.

Стаття 30. Безпека та здоров'я працівників, які не досягли 18-тирічного віку

1. Роботодавець повинен забезпечувати безпеку, здоров'я та такі умови праці для осіб, які не досягли 18-річного віку, що відповідають їхньому віку та рівню фізичного та психофізіологічного розвитку, освіти та навчанню, зокрема, запобігаючи будь-яким професійним ризикам, що виникають внаслідок їх недостатнього досвіду чи неусвідомлення наявних або потенційних ризиків;

2. До початку роботи та у разі змін в умовах праці, які можуть вплинути на безпеку та здоров'я осіб, які не досягли 18-річного віку, роботодавець повинен проводити оцінку професійних ризиків, особливу увагу приділяючи:

1) організації робочого місця;

2) адаптації організації праці, робочих процесів або їх виконання;

3) характеру, ступеню і тривалості впливу шкідливих і небезпечних фізичних, хімічних, біологічних та інших факторів робочого середовища;

4) вибору робочого обладнання, матеріалів і речовин, машин, приладів та методів їхнього використання;

5) рівню знань та компетенцій неповнолітньої особи.

3. Роботодавець інформує осіб, які не досягли 18-річного віку, та його законних представників про професійні ризики, які на нього впливають або можуть впливати, а також про запобіжні заходи щодо запобігання таким професійним ризикам.

4. Забороняється використання праці осіб, які не досягли 18-тирічного віку, на роботах:

1) які об'єктивно перевищують їхні фізичні чи психологічні можливості;

2) із впливом шкідливих та небезпечних професійних факторів, а також збудників, які є токсичними, канцерогенними, завдають спадкових генетичних пошкоджень або шкоди ненародженій дитині, або іншим чином хронічно впливають на здоров'я людини;

3) у нічний час або понад встановлену норму праці.

5. Перелік робіт та шкідливих або небезпечних професійних факторів і умов праці, а також граничні норми підймання і переміщення важких речей працівниками молодше 18-тирічного віку, визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників.

6. Дозволяється відхилення від норм частини четвертої цієї статті у випадку, проходження, особами або працівниками, які не досягли 18-тирічного віку, професійного(професійно-технічного) чи трудового навчання, за умови, що їх безпека та здоров'я забезпечується тим, що робота виконується під наглядом компетентної особи відповідно до вимог та за умови гарантування захисту, передбаченого цим законом.

7. Порядок професійного(професійно-технічного) і трудового навчання осіб, які не досягли 18-тирічного віку, професій з важкими роботами, роботами із шкідливими або небезпечними професійними факторами і умовами праці затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти.

8. Тривалість робочого часу, часу відпочинку та інші умови праці осіб, які не досягли 18-річного віку, визначаються законодавством.

Стаття 31. Безпека та здоров'я працівників з інвалідністю

1. Роботодавці, які використовують працю осіб з інвалідністю, при визначенні заходів безпеки та здоров'я мають враховувати рекомендації медико-соціальної експертної комісії та індивідуальних програм реабілітації, з метою врахування особливостей, пов'язаних з організацією безпеки та здоров'я цієї категорії працівників.

2. До початку роботи та у разі змін в умовах праці, які можуть вплинути на безпеку та здоров'я осіб з інвалідністю, роботодавець повинен проводити оцінку професійних ризиків.

3. Залучення осіб з інвалідністю до роботи понад встановлену норму праці та/або робіт у нічний час можливе лише за їх згодою та за умови, що це не суперечить рекомендаціям медико-соціальної експертної комісії.

4. Особи з інвалідністю, хронічними чи онкологічними захворюваннями мають однакові права щодо умов праці, без обмежень, пов'язаних із особливостями їхнього стану, що й інші працівники.

РОЗДІЛ VI ДЕРЖАВНІ ЗАХОДИ СПРИЯННЯ, КОНТРОЛЮ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРАЦЮ

Стаття 32. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю

1. Державні заходи сприяння, контролю та забезпечення дотримання законодавства про працю здійснюються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю.

2. Організація діяльності центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю, здійснюється відповідно до положення, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

3. Основними, але не виключно, завданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю, є:

1) забезпечення належного застосування законодавства про безпеку та здоров'я працівників;

2) забезпечення роботодавців, працівників та представників працівників технічною інформацією та консультаціями щодо найбільш ефективних засобів дотримання правових норм;

3) доведення до відома центрального органу виконавчої влади, що формує політику у сфері безпеки та здоров'я працівників, інформації про недоліки або зловживання, які не підпадають під дію існуючих правових норм.

Стаття 33. Забезпечення застосування законодавства про безпеку та здоров'я працівників

1. З метою забезпечення належного застосування законодавства про безпеку та здоров'я працівників на роботі інспектори праці так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення застосування відповідних правових норм, здійснюють інспекційні відвідування, та за умови пред'явлення службового посвідчення, мають право:

1) безперешкодно, без попереднього повідомлення в будь-яку годину доби відвідувати робочі місця роботодавців для проведення інспекційного відвідування виключно з питань, що можуть нести загрозу безпеці та здоров'ю працівників;

2) здійснювати будь-який огляд, перевірку чи з'ясування причин виникнення порушень законодавства про безпеку і здоров'я працівників, зокрема:

а) наодинці або в присутності свідків ставити питання роботодавцю, працівникам, представникам працівників, які стосуються застосування норм законодавства про безпеку та здоров'я працівників;

б) вимагати надання документів, у тому числі електронних, ведення яких передбачено законодавством про безпеку та здоров'я працівників, отримувати копії з таких документів або робити з них витяги;

в) вилучати або брати з собою для аналізу зразки матеріалів і речовин, які використовуються або оброблюються, за умови письмового повідомлення роботодавцю або його представнику про те, що матеріали або речовини були вилучені або взяті з цією метою.

3) вносити роботодавцям обов'язкові для виконання приписи щодо усунення виявлених порушень законодавства про безпеку та здоров'я працівників, причин і умов, які до них призводять які вони мають підстави вважати такими, що загрожують здоров'ю чи життю працівників;

4) на допомогу правоохоронних органів з метою припинення незаконних дій роботодавця та/або осіб, які перешкоджають їм виконувати службові обов'язки.

2. У разі інспекційного відвідування інспектори праці повідомляють роботодавця або його представника про свою присутність, за умови, що таке повідомлення не завдасть шкоди виконанню їх обов'язків.

3. Інспектори праці з метою усунення недоліків, виявлених під час інспекційного відвідування, які вони вважають такими, що загрожують здоров'ю чи життю працівників, мають право, в межах компетенції, вимагати:

1) внесення протягом визначеного розумного терміну до конструкції споруди, робочого місця, робочого обладнання таких змін, які можуть бути необхідні для забезпечення дотримання норм законодавства з питань безпеки та здоров'я працівників, або

2) у разі обгрунтованої безпосередньої загрози здоров'ю чи життю працівників – вжиття заходів, які підлягають негайному виконанню, включаючи зупинку, припинення, обмеження виконання робіт / або експлуатації робочого обладнання підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, реалізацію продукції.

4. З метою запобігання порушенням законодавства про безпеку та здоров'я працівників роботодавці можуть ініціювати проведення інспекторами праці інформаційно-роз'яснювальних кампаній щодо найбільш ефективних способів дотримання норм законодавства про безпеку та здоров'я працівників.

Інспектор праці самостійно приймає рішення про необхідність відвідування роботодавця з метою інформування його та працівників про найбільш ефективні способи дотримання законодавства про безпеку та здоров'я працівників, моніторингу стану його дотримання.

Стаття 34. Забезпечення роботодавців і працівників технічною інформацією та консультаціями

1. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю, забезпечує безоплатне надання роботодавцям, працівникам, представникам працівників, суб'єктам господарювання, які надають послуги у сфері безпеки та здоров'я працівників, технічної інформації та консультацій (письмових та усних) щодо найбільш ефективних способів застосування норм законодавства про безпеку та здоров'я працівників.

2. З метою отримання технічної інформації та консультацій щодо підвищення рівня безпеки та здоров'я працівників роботодавці також можуть ініціювати проведення державного аудиту стану застосування законодавства про безпеку та здоров'я працівників.

3. Державний аудит стану застосування законодавства про безпеку та здоров'я працівників здійснюється безоплатно посадовими особами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю, з урахуванням наявних ресурсів.

4. Порядок проведення такого аудиту встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері безпеки та здоров'я працівників.

5. Висновки та рекомендації, отримані роботодавцем за результатами державного аудиту, є обов'язковими для виконання роботодавцем.

6. Роботодавець не може бути притягнутий до відповідальності за порушення законодавства про безпеку та здоров'я працівників, виявлені в ході державного аудиту, у разі усунення їх у строк, зазначений у висновках та рекомендаціях державного аудиту.

7. За результатами аналізу звернень щодо отримання технічної документації, консультацій, державного аудиту центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників, проводить інформаційно-роз'яснювальні кампанії щодо найбільш ефективних способів застосування норм законодавства про безпеку та здоров'я працівників.

Стаття 35. Публічна інформація в сфері безпеки та здоров'я працівників

1. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю, публікує загальний щорічний звіт про свою діяльність у сфері безпеки та здоров'я працівників.

2. У щорічному звіті центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про працю, висвітлює, але не виключно, питання:

- 1) законодавства про безпеку та здоров'я працівників;
- 2) кількості посадових осіб, уповноважених на здійснення державного контролю;
- 3) щодо роботодавців, які підлягали інспектуванню, та кількість працівників, зайнятих у них;
- 4) про інспекційні відвідування;
- 5) про виявлені порушення та застосовані санкції;
- 6) про нещасні випадки на виробництві;
- 7) про професійні захворювання.

3. Такі щорічні звіти публікуються протягом першого кварталу року, що настає за звітним.

Розділ VII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ

Стаття 36. Відповідальність роботодавця за порушення законодавства про безпеку та здоров'я працівників

1. Особи, винні у порушенні законодавства про безпеку та здоров'я працівників, несуть дисциплінарну, адміністративну, матеріальну та кримінальну відповідальність згідно із законом.

2. У разі доведення вини роботодавця та/або пов'язаних із ним осіб у заподіянні шкоди життю та здоров'ю працівника, за рішенням суду на роботодавця може бути покладено обов'язок відшкодувати повністю або частково витрати, понесені Фондом соціального страхування України на страхові виплати застрахованому чи особам, які мають на це право, у разі настання страхового випадку.

3. Для відшкодування збитків роботодавця, окрім обов'язкового соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, може здійснювати страхування своєї відповідальності за шкоду, заподіяну життю та здоров'ю працівника внаслідок виконання ним своїх трудових обов'язків.

4. За порушення норм цього Закону роботодавці несуть відповідальність у вигляді штрафу у разі:

1) використання робочого обладнання підвищеної небезпеки без його реєстрації, не проведення обов'язкових технічних оглядів (стаття 13) – у розмірі однієї мінімальної заробітної плати за кожен одиницю такого обладнання;

2) не інформування працівників щодо питань безпеки та здоров'я на роботі (стаття 22), не проведення консультацій з працівниками та/або представниками працівників (статті 24) – у розмірі однієї мінімальної заробітної плати;

3) не проведення санітарно-гігієнічних досліджень факторів виробничого середовища і трудового процесу (атестації робочих місць за умовами праці) у випадках передбачених законодавством (частина друга статті 11) – у розмірі однієї мінімальної заробітної плати за кожне робоче місце, щодо якого скоєне порушення;

4) не проведення обов'язкового аудиту системи безпеки та здоров'я працівників (частина п'ята статті 19) – у розмірі п'яти мінімальних заробітних плат;

5) допущення працівника до виконання робіт підвищеної небезпеки без отримання дозволу або без здійснення додаткового страхування працівника відповідно до цього Закону (стаття 12) – у розмірі, що дорівнює одноразовій допомозі, яка виплачується сім'ї потерпілого у разі його смерті внаслідок нещасного випадку на виробництві відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», за кожного такого працівника;

6) не проведення обов'язкових медичних оглядів відповідно до законодавства або невиконання рекомендацій, наданих за результатами медичних оглядів (частина шоста та десята статті 20), – у розмірі мінімальної заробітної плати за кожного працівника, щодо якого не проведено медичний огляд або не виконано його рекомендації;

7) не проведення навчання працівників з питань безпеки і здоров'я на роботі (стаття 21) – у розмірі мінімальної заробітної плати за кожного працівника, щодо якого не проведено навчання;

8) не надання домедичної допомоги та/або не забезпечення евакуації працівників, яким загрожувала небезпека внаслідок аварії (частина перша статті 23) – у розмірі трьох мінімальних заробітних плат за кожного працівника;

9) не визначення (не призначення) уповноваженого з безпеки та здоров'я працівників (стаття 16) – у розмірі п'яти мінімальних заробітних плат;

10) не здійснення страхування працівників від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, відповідно до законодавства (частина перша статті 9) – у розмірі, що дорівнює подвійному розміру одноразової допомоги, яка виплачується сім'ї потерпілого, у разі його смерті внаслідок нещасного випадку на виробництві відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», за кожного такого працівника;

11) не проведення розслідування нещасного випадку чи професійного захворювання (частини третя статті 7) – у розмірі 10 мінімальних заробітних плат за кожного працівника, щодо якого не проведено розслідування;

12) не повідомлення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпеки та здоров'я працівників про нещасний випадок, який призвів до тяжких травм або смерті потерпілого (приховування нещасного випадку) (частини третя статті 7) – у розмірі 20 мінімальних заробітних плат за кожного працівника, щодо якого стався такий випадок;

13) застосування у виробництві шкідливих речовин, які не пройшли гігієнічну регламентацію та державну реєстрацію (частина п'ята статті 11) – у розмірі 10 мінімальних заробітних плат за кожного працівника, який був долучений до застосування, використання, такої речовини;

14) порушення інших норм цього Закону – у розмірі половини мінімальної заробітної плати за кожне порушення.

5. При визначенні розміру штрафів, зазначених у частині четвертій цієї статті, застосовується розмір мінімальної заробітної плати, встановлений відповідно до законодавства на момент виявлення порушення.

6. У разі виявлення аналогічного порушення повторно протягом року з дати виявлення попереднього порушення, розмір штрафу подвоюється.

7. Штрафи, накладення яких передбачено цією статтею, є фінансовими санкціями і не належать до адміністративно-господарських санкцій, визначених главою 27 Господарського кодексу України.

8. Штрафи, зазначені у частині четвертій цієї статті, накладаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки та здоров'я працівників, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

9. У разі сплати роботодавцем 50 відсотків розміру штрафу протягом 10 банківських днів з дня вручення постанови про накладення штрафу за порушення вимог законодавства про безпеку та здоров'я працівників, передбаченого цією статтею, така постанова вважається виконаною.

10. Постанова центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки та здоров'я працівників, може бути оскаржена в судовому порядку.

11. Постанова центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки та здоров'я працівників підлягає виконанню роботодавцем у строк, визначений частиною 8 цієї статті.

12. У разі невиконання роботодавцем постанови центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки та здоров'я працівників, її виконання покладається на органи державної виконавчої служби в примусовому порядку.

13. Сплата штрафу не звільняє від обов'язку усунути порушення законодавства.

Стаття 37. Страхування відповідальності експертних організацій

1. Експертні організації при укладанні договору про надання послуг зобов'язані застрахувати відповідальність за збитки, які можуть бути нанесені отримувачу їх послуг внаслідок неналежної якості надання таких послуг.

2. Відповідальність експертних організацій за неналежну якість надання послуг визначається угодою, укладеною з отримувачем їх послуг.

3. Зафіксований факт надання експертною організацією послуг неналежної якості є підставою для перегляду центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики з питань безпеки та здоров'я працівників умов компетентності за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики з питань безпеки та здоров'я працівників.

4. У разі заподіяння шкоди життю та здоров'ю працівника, яке сталось у тому числі з причин неналежної якості наданих експертними організаціями послуг, експертні організації несуть матеріальну відповідальність відповідно до рішення суду.

5. Залучення експертних організацій компетентність, яких не відповідає послугам що виконуються або надаються у наслідок, яких була заподіяна шкода життю та здоров'ю працівника внаслідок нещасного випадку, не звільняють роботодавця від відповідальності.

Розділ VIII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через рік після його остаточного прийняття.

2. Кабінету Міністрів України протягом року з дати остаточного прийняття цього Закону:

- 1) підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення законів України у відповідність із цим Законом;
- 2) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
- 3) забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;
- 4) забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

2. З моменту набрання чинності цим Законом визнати таким, що втратив чинність, Закон України „Про охорону праці” (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 49, ст. 668, зі змінами).

3. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Кодексі законів про працю України (Відомості Верховної Ради УРСР, 1971 р., додаток до № 50, ст. 375):

Статті 174, 190-192 виключити.

2) У Законі України «Про відпустки» (Відомості Верховної Ради України від 28.01.1997 - 1997 р., № 2, ст. 4)

Статтю 17 доповнити частиною третьою наступного змісту:

«Якщо передбачена законодавством про безпеку та здоров'я працівників зміна умов праці та/або тривалості робочого дня вагітній працівниці відповідності до медичного висновку є неможливою або це не може вмотивовано вимагатися з урахуванням належно обґрунтованих роботодавцем причин, роботодавець надає такій працівниці оплачувану відпустку на весь необхідний період до пологів, визначений у медичному висновку.»

**Голова Верховної
Ради України**